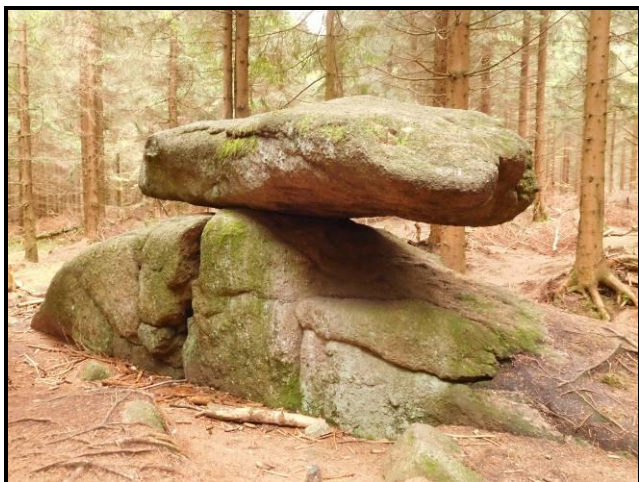

Výlet do Jizerských hor v okolí Bedřichova

Viklan u Klikvové louky, též zvaný Bedřichovský viklan.

Jeden z několika jizerskohorských viklanů, který ještě odolává náporu těch, kteří viklají viklají – až vyviklají (jako tomu třeba bylo u Glóbusu poblíž Hřebínku).

Vzdálen přesně 1 km od bedřichovského centrálního parkoviště a přesto méně známý žulový útvar.

Klogertův kámen

Nebezpečná práce byla všech, kteří měli co do činění s ručním dobýváním dřeva z hlubokých lesů Jizerských hor. Mnoho dřevorubců a lesních dělníků zaplatilo svým životem – jen některým byl postaven pomníček.

Nejspíše nejstarším jizerskohorským pomníčkem je **Klogertova smrt**, dobře ukrytá mezi stromy v bedřichovském polesí nedaleko lesní cesty (dnes silničky) vedoucí k přehradě na Černé Nise. Do země je zapuštěn malý kámen se starodávně vytesaným letopočtem 1674. Dřevorubce Klogerta pravděpodobně zabila padající jedle, neboť na starších mapách je toto místo ještě označeno U Klogertovy jedle.

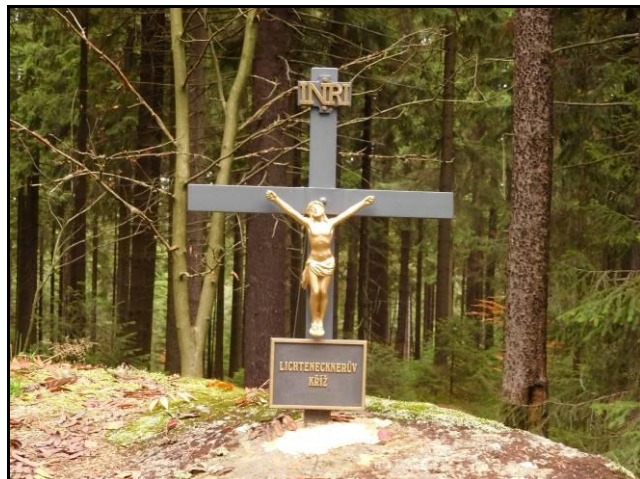
V dobách ne tak vzdálených, před čtyřiceti dvěma lety, nebylo snadné kámen najít – mapy byly málo podrobné, pozice pomníčku v mapě přiložené ke Knize o Jizerských horách pana Nevrlého nebyla přesně zakreslena, o hledání podle souřadnic se nám mohlo leda zdát – ale odměnou za hodiny hledání bylo nakonec i nalezení dalšího kousku historie Jizerských hor.

Lichteneckerův kříž

Některá strašidélka v Jizerských horách asi přece jen zůstala, protože kvůli nim postavil před několika desítkami let polesný Lichtenecker kříž při dnešní Vládní cestě z Bedřichova na Novou Louku. Podivná stvoření ho tehdy přepadla při nočním návratu z bedřichovské hospody U Trompeta – "nečistě mocnosti, víly a strašidla, k smrti jej vyděsily a světélka ho chtěla svést z cesty". Vílymi omámený polesný se probudil až pod kamenem u cesty a z vděčnosti nad šťastným zachráněním, a také proto, aby svatým znamením vyhnal obludy z lesů, nechal postavit na onom kameni kříž.

A tak tam křížek byl a nebyl, jen patka na skalce u cesty prozrazovala dlouhé roky toto místo – dnes je již křížek obnoven.

Melzerův pomníček

Sedmadvacetiletý závodčí (četník) Robert Melzer doprovázel 19. srpna 1905 pokladníka s výplatou na stavenišťe přehrady na horním toku Černé Nisy. Při návratu použil úzkokolejnou železnici, která vedla po tělese dnešní lesní silnice od přehrady do Bedřichova (pod sedlo Maliníku). Jízda osob byla zakázána, protože již v minulosti vlak několikrát vykolejil. Ve stoupání se utrhla zadní vagon, sjel zpět a závodčího zranil tak těžce, že o čtyři dny později v liberecké nemocnici zemřel.

Melzerův pomníček stojí přímo u cesty a je to jeden z pomníčků, které se hledají velmi snadno.

Vodní nádrž Bedřichov přehrada na Černé Nise

Vodní nádrž Bedřichov, nazývaná také Bedřichovská přehrada (německy Friedrichswalder Talsperre) či Přehrada na Černé Nise, je nejvyšší položenou přehradou Jizerských hor. Leží v katastru obce Bedřichov na Černé Nise. Koruna její hráze leží v nadmořské výšce 775,26 m n. m., hráz je 340 m dlouhá a 23,5 m vysoká. Byla stavěna v letech 1902–1909 Vodním družstvem k regulování říčních toků a ke stavbě přehrad v povodí Zhořelecké Nisy k ochraně proti povodním a úpravu průtoku v suchých obdobích, dnes navíc napájí tři vodní elektrárny a slouží také k rekreaci a rybaření.

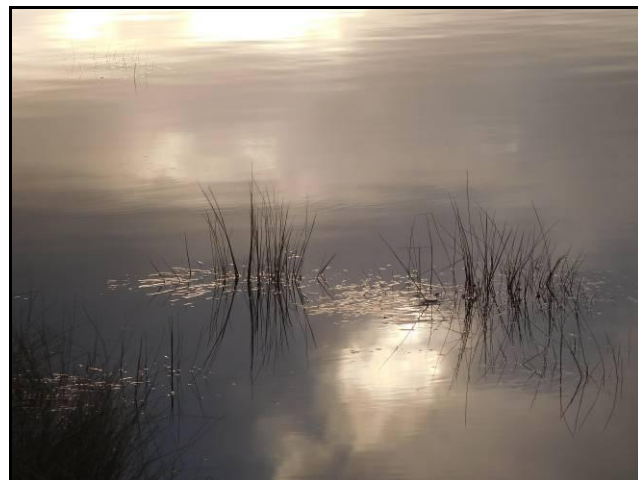

Pro tisk bez obrázků je identický text na stránkách 11 až 16.

Po katastrofální povodni 30.–31. července 1897 bylo za účelem zabránění dalších takových pohrom založeno místními průmyslníky Vodní družstvo k regulování říčních toků a ke stavbě přehrad v povodí Zhořelecké Nisy. O konzultace byl požádán profesor Otto Intze z Cách. Ten doporučil družstvu postavit na přítocích Lužické Nisy šestici hrází, družstvo jich nakonec podle jeho projektu postavilo pět.

Hlavním projektantem přehrady byl prof. Otto Intze s dr. Lepplou z Berlína. Stavba hráze byla svěřena firmám Aeckermann z Klagenfurtu a W. Relle und Neffe, W. Streitig und Co., začala roku 1902 výkopovými pracemi. Po očištění základů byla provedena základní betonová vrstva s odvodněním základů trubkovou drenáží. Podkladní beton se dělal z cementotrasové malty, zdivo pochází z místní žuly, cement byl dovážen od Lovosic z Čížkovic. Stavba byla dokončena 21. prosince 1905, její kolaudace proběhla 28. června 1906. Náklady na stavbu dosáhly 1 777 840 rakouských korun.

V letech 1924 až 1927 byl vybudován přivaděč vody ke špičkové elektrárně v Rudolfově (zvaný obvykle Kanál).

Stammelův pomníček

Legendární pytlák Jizerských hor devatenáctého století Stammel se ve skutečnosti jmenoval Augustin Zenkner a pocházel z Královky, ze staré sklářské rodiny, kde se narodil roku 1825. Pytlačit začal Stammel prý už v mládí. Lidé ho ale měli velmi rádi - byl dobrosrdečný, laskavý a mimoto spolehlivý: za pět zlatek kdykoli opatřil srnec. Stammel tak zásoboval všechny svatební hostiny v Jizerských horách. Hrabě Clam-Gallas, majitel loveckých revírů v Jizerských horách, nabídl Stammelovi místo hajného - podle osvědčené praktiky o kozlu, nejlepším zahradníkovi. Stammel prý laskavou nabídku odmítl, z Moravy si přivezl ženu, koupil před rokem 1860 dům v Hejnicích a začal hospodařit. Ale také pytláčit. Lov se změnil ve vášeň a Stammelovi nebylo pomoci - a bylo jen otázkou času, kdy dojde k osudovému setkání s panskými hajnými.

V té době se hodně mluvilo o Americe a mnoho lidí z Jizerských hor se tam také stěhovalo. Stammelovi Ameriku lidé vychvalovali jako zem zaslíbenou pro lovce a ráj divokých zvířat, kde nejsou hajní a kde bude moci jizerskohorský pytlák střílet, jak se mu zachce. Stammel se rozhodl, koupil lístky na loď a sezval kamarády k poslednímu rozloučení. Ještě jednou, naposledy, se vydal do hor, aby ulovil jelena a vystrojil z něj pro přátele hostinu.

Bylo úterý 6. října 1863. Celé hory přešel a jen pár kilometrů od své rodné Královky, nad údolím Černé Nisy, střelil svého posledního jelena. Nedaleko byli toho dne na číhané dva lesníci: Antonín Mieth a adjunkt Neuwinger z Nové louky. Náhle slyšeli blízko výstřel a hned za ním tiše běželi. Na svahu řeky (Černé Nisy) viděli pytláka skloněného nad jelenem. Nestačili zavolat, ani se připravit k výstřelu, pytlák se náhle prudce vztyčil, popadl svou rozkládací dvouhlavňovku a bleskurychle vystřelil. Adjunkt uskočil za strom, ale starší a pomalejší Mieth vykřikl a zhroutil se. Pak však vystřelil Neuwinger. Rána padla, ozvěna se rozehřměla lesem a neznámý muž zmizel, jako by se do země propadl. Adjunkt se o něj ani nestaral, přiklekl k lesnímu, který krvácel z ošklivé rány na pravém stehně. Teprve pozítří, 8. října, se po horách roznesla zpráva, že se Stammel nevrátil ze svého posledního lovu, a lidé se jej vypravili hledat. Našli jej slabou čtvrthodinku od místa přestřelky. Ležel v hustém lese tak, jak jej často vídali chodit na lov. Na obličej měl přilepený žíněný plnovous. Tvář měla neobvykle vážný, ale nikoli bolestný výraz. A nejpodivnější věc - hlava zemřelého spočívala na podušce zeleného, čerstvě natrhaného mechu. Z liberecké márnice byl Stammel převezen domů do Hejnic a tam za ohromující účasti pohřben na dnes již zrušeném hřbitově u hejnického kostela. Když spouštěli rakev do hrobu, povzdechl si prý jeden starý lesník: "Jemu je dobře a nám je líp". Zdrčené manželce Anně Zenknerové nezbyvalo než se i s dětmi odstěhovat do Ameriky. Adjunkt Neuwinger byl přeložen na Moravu, aby v jizerských lesích nedošel úhony, lesník Mieth se po dlouhé době uzdravil a jeho rodina postavila na místě neštěstí kamenný pomníček s křížem a (německým) nápisem Miethova rodina. Přesto se již dlouho pomníčku říká

Stammelova smrt, i když ve skutečnosti pytlák zemřel asi kilometr odtud. Těžko říci, kde leží místo jeho smrti, nikdo jej neoznačil a dnes by je stejně asi kryly vody přehrady na Černé Nise.

Svého času - na konci sedmdesátých let 20. století - bylo hledání tohoto křížku poněkud obtížné. Leží sice jen několik desítek metrů stranou od cest, ale proměnlivý vzrůst lesa a nerovný terén dokáže pomník skrýt i ve chvíli, kdy návštěvník je od něho vzdálen na 5 metrů.

Křížovatka s odbočkou k přehradní hrázi je dnes nazývána Stammelův kříž, což je název novodobý. Odtud ke křížku je vzdálenost přímým směrem cca 150 metrů.

Hydroelektrárna Rudolfov, Liberec

Po první světové válce se s rozvojem elektrifikace v řadě lokalit zvažovaly úpravy vodních děl, které by umožnily využít energetický potenciál vodních toků pro výrobu elektrické energie. Příkladem je vodní dílo Bedřichov, kde byla do roku 1928 vystavěna rozsáhlá energetická část se špičkovou hydroelektrárnou v Rudolfově, vzdálenou od tělesa přehrady Bedřichov necelé 3 km.

Společnost EI.Uberlandkraftwerkprojekt Reichenberg v roce 1923 předložila plány výstavby špičkové vysokotlaké vodní elektrárny na pomezí Rudolfova a Kateřinek. Výstavba byla zahájena v roce 1923 a závěrečná kolaudace proběhla 18. a 19. června 1929.

Červenkův kříž

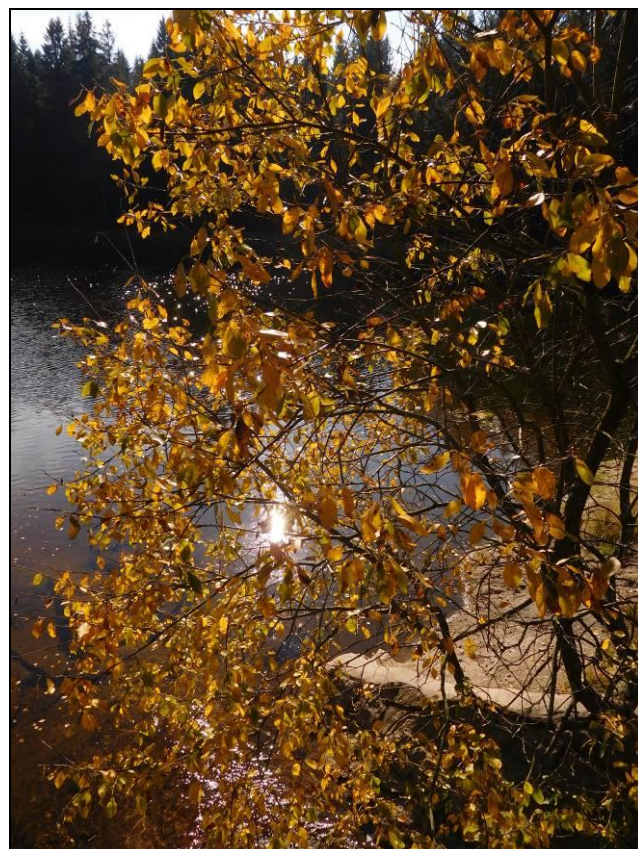
Vodní dílo představuje soustavu dvou malých vodních elektráren a vyrovnávací nádrže. Nedílnou součástí je kanál, kterým se na délce 3251 m a spádu pouhých 5 m přivádí voda z Bedřichovské přehrady, vybudované na Černé Nise. Ukončen je ve vodním zámku, odkud je voda vedena vysokotlakým litinovým potrubím o průměru 70 cm, dlouhým celkem 1150 m se spádem 173 m k dvěma Peltonovým turbínám z roku 1926 od firmy Voith, umístěným na jedné horizontální hřídeli s hltností 650 l/s, připojených ke generátoru o výkonu 720 kw /5kV. Z turbín je voda odváděna do vyrovnávací nádrže o celkovém objemu 25 000 m³, vytvořené klenbovou hrází vysokou 14 m. Tato nádrž má za úkol vyrovnávat průtok vody v řece Černá Nisa. K dalšímu využití vody akumulované ve vyrovnávací nádrži jsou umístěny dvě turbíny typu Francis s celkovou hltností 650 l/s. K nim je připojen asynchronní motor o výkonu 45 kw/400V. Od roku 1927 bylo vodní dílo Rudolfov součástí chrastavské elektrárny v Andělské Hoře.

Vlastníkem bylo Vodní družstvo pro regulaci toků a výstavbu údolních přehrad v povodí Zhořelecké Nisy pro město Liberec a zemské okresy Jablonec nad Nisou, Chrastavu a Frýdlant, založené na přelomu 19. a 20. století v Liberci. Z přehrad byl vybudován rozvod vod požární vody k průmyslovým objektům.

V současné době je celková roční výroba elektrické energie hydroelektrárny Rudolfov asi 1,800 GWh. Budova elektrárny i železobetonová strojovna včetně technického zařízení jsou udržovány v původním stavu.

Na tomto místě 16. července 2000 tragicky zahynul pětáctýřicetiletý Ivo Červenka. Dřevěný kříž je na Elektrárenské cestě těsně před jejím připojením na cestu Kateřinskou (Závory – Kateřinky).

Porscheho smrt

Statkář Václav Porsche z Harcova u Liberce dne 25. června 1874 časně ráno doma vstal, rozloučil se s manželkou a odešel pěšky za obchodem na Novou louku. Vzal si s sebou na tehdejší dobu poměrně slušný obnos set zlatých. Večer na něj rodina doma marně čekala. Druhý den již po něm pátralo mnoho lidí. Tehdy Jizerské hory nebyly tak pusté, jak by se mohlo zdát. Objevilo se několik svědků, kteří Václava Porscheho spatřili předešlého dne při jeho cestě do lesů: kolem deváté hodiny prý prošel Bedřichovem, na Novou louku se svezl s povozníkem Ullrichem, nedaleko odtud ho potkal bedřichovský hostinský Jantsch a konečně již za Novou loukou u Gregorova kříže na křižovatce Hejnické cesty jej viděl dřevorubec Ulrich. A tak již v časném dopoledni našel týž dřevorubec na rozlehlé pasece na břehu Černé Nisy Porscheho tak, jak odešel předešlého dne z domova. Opodál ležela hůl - Václav Porsche byl mrtev. Byl zavražděn a oloupen o peníze a o hodinky. Soudní komise pak zjistila úkladné zastřelení: na druhém, hustě zarostlém břehu Nisy, asi 35 kroků od mrtvého, našli barchetový hadřík na ucpávání nábojů. Dosud voněl střelným prachem. Dřevorubci vypověděli, že toho dne slyšeli v lesích pod Hřbitkem padnout rychle za sebou dvě rány z pušky. Víc se o vraždě vyšetřit nedalo. V říjnu téhož roku se na zarůstající pasece objevil vysoký černý obelisk. Dlouhý nápis dodnes připomíná vraždu v jizerskohorských lesích.

*Zde
na tomto místě
byl 25. června 1874
dopoledne mezi 10. a 11. hodinou*

Václav PORSCHE

*statkář z Doubí,
bydlící ve Starém Harcově,
když procházel touto pasekou za obchodem s kůrou
a dřevem, úkladně zastřelen ranou do krku ze
vzdálenosti 30 - 40 kroků dosud neznámým vrahem a
oloupen o hodinky a hotovost
Zemřel bez smrtelného zápasu v 31. roce života a
zanechal pět nezaopatřených dětí a truchlící
manželku, která očekávala šesté dítě. Byl pohřben na
hřbitově ve Starém Harcově.*

*Lepší onen svět Ti budiž odměnou za věrný
a šlechetný pozemský život.*

*Tento pomník mu postavil jeho tchán Vavřinec
Stracke, statkář a obchodník dřevem ve Starém
Harcově, v říjnu 1874.*

Nalezení obelisku Porscheho smrti není tak složité - dnes právě tak, jako tomu bylo před desítkami let je potřeba jít terénem přes kořeny, vývraty a bažinky proti toku Černé Nisy tak dlouho, až se t. č. opravená mohyla objeví. V dnešní době je však jednodušší využít zpevněné lesní cesty vedoucí souběžně nad mělkým údolím Černé Nisy (na západní straně údolí) a odbočit doprava na pěšinku až v místech, odkud je vidět na cestě výrazný posed.

*Hier
an dieser Stelle
wurde am 25. Juni 1874
Vormittags zwischen
10 und 11 Uhr*

Wenzel Porsche

*Gutsbesitzer aus Eichicht
wohnhaft in Altharzdorf,
als er im Rinden und Holz-
geschäfte diese Lichtung be-
ging von einem bisher un-
bekannten Raubmörder
aus einer Entfernung von
etwa 30 – 40 Schritten meuch-
lings durch den Hals ge-
schossen und seiner Uhr und
Barschaft beraubt.
Er verschied ohne Todes-
kampf im 31. Lebensjahre
und hinterließ 5 unversorgte
Kinder und eine trauernde
Gattin welche mit dem 6ten
Kinde in der Hoffnung ging.
Am 29. Juni wurde er auf
dem Altharzdorfer Kirchhof
begraben.*

*Das bessere Jenseits sei dein Lohn für
dein treuers und biederes Erdenleben.*

*Dieses Denkmal errichtete ihm sein
Schwiegervater
Lorenz Stracke
Grundbesitzer & Holzhändler
in Altharzdorf
im Oktober 1874*

Porscheho vrah byl dopaden až po 14 letech. Jistý člověk prozradil četníkům, že jeho příbuzný Prediger z Desné se před mnoha lety vrátil z lesa se spoustou peněz. Četníci zatkli Predigera hned v zaměstnání v brusírně skla kamenů. Devětatřicetiletý negramotný brusič skla nevalné pověsti a otec dvou nezaopatřených dětí se po krátkém zapírání a vytáčení v pláči a vzlykání přiznal. Byl tehdy spolu s pytláky Josefem Pörnerem a Antonínem Nitschem na lovu v Jizerských horách a když narazili na Porscheho, domnívali se, že je to lesní. Smrtící střelu nakonec vypustil právě Predinger. V době soudu byl již Pörner po smrti a Nitsche uprchl do Brazílie. Porscheho vrah se do Jizerských hor nikdy nevrátil: byl odsouzen ke dvaceti letům káznice a zemřel ve vězení.

^{1*} Josef Pörner měl přezdívku Volatej Pepek čili Krop-Seff a měl nechvalnou úlohu o čtyři roky později v roce 1878, kdy ohrožoval se zbraní v ruce hraběte Clam – Gallase. Na tuto do té doby nevídanou událost upomíná tzv. Kropp-Seffův kříž nedaleko Dřevařské cesty.

Pomník Herberta Johneho

Mladík Herbert Johne, student učitelství, narozený 18. 8. 1912, zemřel 24. června 1930. Studoval třetí ročník libereckého učitelského ústavu a z Chotyně, odkud pocházel, přijel na neděli do Jizerských hor, snad za strýcem, který byl revírníkem na nedaleké Nové Louce. Nedbal varování, skočil do vody a plaval až do poloviny tmavé hladiny přehradního jezera. Tam ztratil sílu a snad mu i srdce vypovědělo službu. Volal o pomoc. Přítel, který k němu plaval, sám brzy ztratil sílu: vody Černé Nisy jsou i v létě ledové. Herbert Johne se utopil dřív, než mu mohl kdokoli pomoci.

Kříž Dagmar Spinové

Hrázný pan Lejsek na Bedřichovské přehradě objevil 29. prosince 1974 tělo mrtvé ženy, napůl ležící na břehu, napůl zamrzlé do vody. Padesátiletá Dagmar Spinová z Liberce odešla ze svého domova v neděli 8. prosince. Před smrtí zřejmě požila velké množství utišujících barbiturátů, přivázala si k pasu tašku s pětikilovým kamenem a vstoupila do ledových vod. Důvodem sebevraždy byla zřejmě smrt manžela a nemoc matky.

K nalezení pomníčku stačí jít podél přehradních vod, případně odbočit z povalového chodníku na první vyhlídkové odbočce (ve směru od přehradní hráze).

Pana Lejska jsem trochu nepřímou znal, jeho sestra pracovala jako účetní v tehdejších závodech 6 podniku Preciosa na Frýdštejně, kde jsem působil od října 1976 do února 1978. Méně se už ví, že bižuterní provozy v horní části Frýdštejna – na Barborce – měly u pamětníků název U Lejsků. To proto, že rodiče Lejskových zde bižuterní výrobu zavedli a provozy až do znárodnění v roce 1948 vlastnili.

K nalezení pomníčku Herberta Johneho stačí jít stále podél přehradních vod nebo odbočit z povalového chodníku na druhé vyhlídkové odbočce (ve směru od přehradní hráze).

Samotné pobřeží našeho "severského" jezera skýtá velice pěknou procházku mezi pobřežními travinami a remízky, to vše s výhledem na rozsáhlou vodní plochu, lemovanou tmavými lesy.

Gregorův kříž

Kamenný sloup kdysi nesl Gregorův kříž, o němž staré vlastivědy vědí jen to, že byl spojován se smutnou historií nenaplněné lásky mezi prostou dívkou a šlechticem. Tolik pan Nevrlý v knize o Jizerských horách. Mezitím ale byl patník osazen křížkem, který snad přetrvá další roky.

Místo je jednoduché, křižovatka u Nové Louky, kde odbočuje silnička ke Hřebínku.

Nová louka

Nová Louka (německy Neuwiese nebo Neue Wiese) je samota blízko Bedřichova v okrese Jablonec nad Nisou ležící na Blatném potoce v Jizerských horách. Jedinou stavbou je zde dnes Šámalova chata, ve které se nachází restaurace. Lokalita je významnou křižovatkou jizerskohorských letních i zimních turistických cest. Tato samota je nedaleko přírodní rezervace Nová louka, chránící zdejší rašeliniště. Dalším dnes užívaným názvem je Šámalova louka na památku období, kdy zdejší chatu užíval prvo-republikový kancléř Přemysl Šámal.

V roce 1630 vznikla na tomto místě nad rašeliništěm paseka, odkud bylo vytěženo dřevo na výstavbu Jičina a Liberce. Vzniklá louka se nejprve používala pro pastvu dobytka, roku 1756 na ní byla postavena sklářská huť, kterou provozoval sklář Riedel. Tato huť byla uzavřena roku 1817 a o dvacet let později byla její budova stržena.

Panský dům majitele bývalé sklárny odkoupili roku 1844 Clam-Gallasové a přestavěli jej na lovecký zámeček. V období mezi světovými válkami jej užíval tehdejší kancléř Přemysl Šámal, v této době byl „Zámeček“ rekonstruován, většina jeho místností byla obložena modřínem a před očekávanou návštěvou prezidenta Beneše do něj byl zaveden elektrický proud od vodní turbíny instalované na asi 800 m vzdáleném Blatném rybníce. Zařízení apartmánu a koupelny bylo shodné se zařízením koupelny ministra Jana Masaryka v Černínském paláci.

Zámeček se dostal roku 1929 do majetku státních lesů a byl po dlouhou dobu sídlem správy bedřichovského polesí. Sloužil také jako vládní rekreační objekt. V roce 1958 byl prohlášen kulturní památkou.

Dne 29. července 1897 bylo na meteorologické stanici naměřeno 345,1 mm srážek za 24 hodin, což je dodnes nepřekonaný evropský rekord.

Šámalův pomník

Doktor Šámal byl význačným politikem a prvním kancléřem prezidenta Československé republiky T. G. Masaryka. Byl ale i vášnivým lovcem, a proto od třicátých let jezdil za zvěří do Jizerských hor a tehdy bydlel na zámečku na Nové louce, který stát vyvlastnil panu hraběti Clam-Gallasovi. Za 2. světové války byl za odboj proti nacistům Přemysl Šámal popraven. Válka skončila a myslivci se rozhodli uctít památku svého kolegy - slavného jizerskohorského lovce. V roce 1947 mu na Nové louce slavnostně odhalili kamenný pomník s bronzovým reliéfem. Na druhé bronzové desce byl dlouhý nápis:

*První kancléř prezidenta Čsl. republiky
JUDr. Přemysl Šámal
* 4. X. 1867 - ? 9. II. 1941
Statečnému vlastenci a bojovníku,
který dvakrát stál v odboji proti vládě
lži a násilí za svobodu a čest národa,
pro nějž obětoval svůj život v Berlíně,
českému myslivci a příteli našich lesů,
v nichž hledal klid a osvěžení právě
v těchto místech, nazvaných k jeho poctě
a památce - Šámalov -
svému čestnému členu
Československá myslivecká jednota.*

Po třinácti letech v roce 1960 na písemnou žádost a několikeroúrgenci Lesního závodu Harcov vytrhli pracovníci kamenolomu v Rochlicích pomník autojeřábem a odvezli ho do lomu. Obě bronzové desky však byly zachráněny a tak konečně po třiceti letech dne 8. září 1990 byl pomník na Nové louce znovu slavnostně odhalen.

Gahlerův kříž

Lesní Gahler z Nové louky postavil v jejím okolí na památku své zemřelé dcerky tři kříže. Jeden stál přímo na Nové louce tam, kde na ní ústí cesta z Bedřichova. Padl svého času za oběť rozšiřování cesty. Druhý stojí vpravo při silnici na nápadné skalce mezi Bedřichovem a Novou loukou v zatáčce před klesáním k Červenému potoku. Třetí kříž postavil zkormoucený lesní na Tetřeví kameni, mohutný balvan vpravo u cesty na vrcholu stoupání od Blatného rybníka na Kristiánov.

Gahlerův kříž byl nedávno nově vztyčen na křižovatce cest na Nové Louce. Menší křížky na Tetřevím kameni a na skalce u bedřichovské silnice byly také obnoveny. Před 42 lety byly patrné jen kovové patky bývalých křížků.

Gärtnerova smrt

Josef Gärtner z Bedřichova se zde smrtelně zranil při práci s těžkým špalkem. Místo zvané "am Roten Flossberg" bylo dlouho v mapách uváděno nepřesně a ještě v původních vydáních Knihy o Jizerských horách byla tato památka popisována jako dosud nenalezená. Nicméně v roce 1977 jsme o kameni již věděli – stál tehdy v nízkých smrčínách. Dnes je dohledání ztíženo vysokým a poměrně hustým lesem.

Plemeníkův pomníček

Pomníček připomíná památku Jardy Plemeníka, jehož v tomto místě postihl v roce 2005 infarkt, jenž mu byl v jeho 54 letech osudným. Menší kámen stojí přímo při silnici mezi Novou Loukou a Bedřichovem.

Památník Expedice Peru 1970 v Bedřichově

Populární zimní závod Jizerská padesátka se už léta jezdí jako Memoriál Expedice Peru. Členové této expedice zahynuli v květnu 1970 při zemětřesení v Peru, v oblasti Huarascanu.

Na výjezdu ze stadionu v Bedřichově byla v květnu 2010 odhalena čtyřmetrová mohyla poskládaná ze šesti „bludných“ žulových balvanů, která tuto tragédii připomíná.

Památník se symbolicky tyčí v místě, kudy vede trať Jizerské magistrály. Členové expedice se totiž kdysi účastnili prvních ročníků tohoto závodu, jehož věhlas výrazně vzrostl právě po tragické události v Peru.

Československá horolezecká expedice Peru 1970 byla horolezecká expedice z roku 1970 s cílem vystoupit na vrchol Huandoy v peruánském pohorí Cordillera Blanca. 31. května 1970 expediční tragicky ukončilo ničivé zemětřesení o síle 7,9 RichtEROVY stupnice, během něhož se z vrcholu Huascaránu uvolnila masivní lavina, která usmrtila čtrnáct československých účastníků expedice.

Lidé z horolezeckého oddílu Lokomotiva Liberec začali expedici připravovat již v roce 1968. Původně měla expedice směřovat na Mount Mc.Kinley nejvyšší horu Severní Ameriky na Aljašce. Expedice byla zaštitěna Horolezeckým svazem a jejím účastníkem se stal také Ivan Bortel, patřící k tehdejší světové špičce. Situace se výrazně změnila po invazi „spřátelených vojsk“ v roce 1968, která vycestování do Spojených států znemožnila. V roce 1969 proběhl v Československu kongres Mezinárodní horolezecké federace, na němž bylo domluveno přesměrování expedice do peruánských And. Za nový cíl expedice byla vybrána hora Huandoy.

Dne 23. dubna 1970 odletěla patnáctičlenná výprava z Prahy do peruánského hlavního města Lima. Základní tábor byl zřízen ve výšce 3850 metrů mezi jezery Llanganuco.

Výprava byla hned od počátku poznamenána tragickou smrtí horolezce Ivana Bortela (27 let), který 18. května 1970 zahynul na túře pod horou Huandoy při pádu (uklouznutí) z třicetimetrové výšky. Bortel byl nejzkušenějším horolezcem výpravy a výstup na obtížnou jižní stěnu Huandoy tak nepřípadl v úvahu. Padly návrhy na návrat do Československa, ale nakonec bylo rozhodnuto, že se expedice pokusí o výstup na nejvyšší peruánskou horu Huascarán.

Expedice se proto přesunula do základního tábora, kde ji dne 31. května 1970 v 15:23 místního času zastihlo mohutné zemětřesení o síle 7,9 stupně RichtEROVY stupnice. Otřesy způsobily uvolnění laviny ledu a kamení ze severní stěny Huascaránu, která se sesunula o 2 500 metrů níže a svým pravým okrajem pohřbila základní tábor expedice. Všech zbylých 14 členů výpravy společně s chilským průvodcem zahynulo.

Účastníci výpravy

Ivan Bortel (27 let)
Arnošt Černík (44 let)
Milan Černý (26 let)
Vilém Heckel (52 let)
Jiří Jech (38 let)
Valerián Karoušek (41 let)
Jaroslav Krecbach (24 let)
Miloš Matras (37 let)
Ladislav Mejsnar (34 let)
Milan Náhlovský (26 let)
Bohumil Nejedlo (38 let)
Zdeněk Novotný (32 let)
Jiří Rasl (34 let)
Svatopluk Ulvr (32 let)
Václav Urban (35 let)

Na památníku (v Peru), který stojí nedaleko místa bývalého základního tábora expedice, je umístěn tento nápis:

V květnu roku 1970 stál u jezera Llanganuco základní tábor československé horolezecké expedice. Při zemětřesení dne 31. 5. 1970 byl zasypan kamennou a sněhovou lavinou z vrcholu Huascaránu. Všichni členové expedice spolu se svým chilským přítelem zahynuli. Vzpomínáme na Vás, kamarádi.

Všichni členové expedice mají také pamětní cedulky na Symbolickém hřbitově horolezců v Českém ráji a jejich jména jsou uvedena také na památníku v Bedřichově.

Ahoj milé HaHy,

díky za zprávičku. Ten začátek 2. listopadu v 9.30 h. takto stačí. Pro jablonecké a pro ty, kteří nechají auta v Jablonci, jede v sobotu MHD autobusu 101 z dolního města v cca 8.42, od Penny marketu (tam nechávají auta liberečtí) v 8.57 hod., příjezd na Bedřichov je v 9.15 hod.

Trasu mám připravenou 15 km, kromě silniček a lesních cest také po pěšinách a chvílkami i v terénu (pohorky). Převýšení zanedbatelné (no, však mě znáte).

Hlavní téma kromě Jizerek a (staré) přehrady na Černé Nise jsou kříže a pomníčky.

Bedřichov parkoviště, kolem penzionu Horský dvůr opustíme Bedřichov

Bedřichovský balvan = viklan.

Klogertův kámen (údajně nejstarší pomníček Jizerských hor).

Vládní cesta poprvé.

Lichteneckerův kříž (šťastný konec po hostinském veselí).

Melzerův pomníček (tragická smrt).

Technická památka "Kanál". Trochu kličkovaná, protože přes hráz přehrady je průchod ještě uzavřen.

(Cestou by se dalo odskočit k pseudokrasovému – ovšemže v žule – systému, kde Černá Nisa zapadá hluboko pod skalní bloky - jeskyně Valhala.)

Stammelův kříž (pytlácký příběh).

Červenkův kříž (tragické úmrtí).

Známá místa běžkařů – Závory a Pod Olivetskou horou.

Porscheho smrt (vražda pod prameništi Černé Nisy).
Dosud 7,5 km.

Pomníček Herberta Johného (utnutí v přehradních vodách).

Kříž Dagmar Spinové (dobrovolný odchod z tohoto světa - utnutí).

Přehradní hráz na Černé Nise (stavěna 1902-1909).

Vládní cesta podruhé.

Gregorův kříž (pomník nenaplněné lásky).

Šámalův pomník – připomínka návštěv významného prvorepublikového činitele (dosud 12 km).

"Šámalka chata", nevím, zda v listopadu nemají sanitární měsíc.

Gahlerův kříž (na památku dcery hajného Gahlera).

Gärtnerova smrt (dřevorubecká smrt).

Plemeníkova památka (úmrtí turisty)

Gahlerův kříž (druhý, na balvanu).

U Buku a po trase lyžařské Jizerské 50 do cíle.

Památník členům Expedice Peru 1970. Ivan Bortel 27 let zemřel tragicky 18.5.1970. Všechny dalších 14 členů výpravy -

Svatopluk Ulvr (32 let), Václav Urban (35 let), Arnošt Černík (44 let), Milan Černý (26 let), Vilém Heckel (52 let), Jiří Jech (38 let), Valerián Karoušek (41 let), Jaroslav Krecbach (24 let), Miloš Matras (37 let), Ladislav Mejsnar (34 let), Milan Náhlovský (26 let), Bohumil Nejedlo (38 let), Zdeněk Novotný (32 let) a Jiří Rasl (34 let)

zahynulo v základním táboře pod horou Huascarán v lavině bahna a kamení, způsobenou zemětřesením 31.5.1970.

Cíl v Bedřichově na parkovišti.

Pozdravuji veškerou říjnovou HaHy sešlost,

přeji Vám všem hezké dny,

Jirka Ok.

Výlet do Jizerských hor v okolí Bedřichova

Viklan u Klikvové louky, též zvaný Bedřichovský viklan.

Jeden z několika jizerskohorských viklanů, který ještě odolává náporu těch, kteří viklají viklají – až vyviklají (jako tomu třeba bylo u Glóbusu poblíž Hřebínku).

Vzdálen přesně 1 km od bedřichovského centrálního parkoviště a přesto méně známý žulový útvar.

Klogertův kámen

Nebezpečná práce byla všech, kteří měli co do činění s ručním dobýváním dřeva z hlubokých lesů Jizerských hor. Mnoho dřevorubců a lesních dělníků zaplatilo svým životem – jen některým byl postaven pomníček.

Nejspíše nejstarším jizerskohorským pomníčkem je **Klogertova smrt**, dobře ukrytá mezi stromy v bedřichovském polesí nedaleko lesní cesty (dnes silničky) vedoucí k přehradě na Černé Nise. Do země je zapuštěn malý kámen se starodávně vytesaným letopočtem 1674. Dřevorubce Klogerta pravděpodobně zabila padající jedle, neboť na starších mapách je toto místo ještě označeno U Klogertovy jedle.

V dobách ne tak vzdálených, před čtyřiceti dvěma lety, nebylo snadné kámen najít – mapy byly málo podrobné, pozice pomníčku v mapě přiložené ke Knize o Jizerských horách pana Nevrlého nebyla přesně zakreslena, o hledání podle souřadnic se nám mohlo leda zdát – ale odměnou za hodiny hledání bylo nakonec i nalezení dalšího kousku historie Jizerských hor.

Lichteneckerův kříž

Některá strašidélka v Jizerských horách asi přece jen zůstala, protože kvůli nim postavil před několika desítkami let polesný Lichtenecker kříž při dnešní Vládní cestě z Bedřichova na Novou Louku. Podivná stvoření ho tehdy přepadla při nočním návratu z bedřichovské hospody U Trompetra – "nečistě mocnosti, víly a strašidla, k smrti jej vyděsily a světélka ho chtěla svést z cesty". Vílymi omámený polesný se probudil až pod kamenem u cesty a z vděčnosti nad šťastným zachráněním, a také proto, aby svatým znamením vyhnal obludy z lesů, nechal postavit na onom kameni kříž.

A tak tam křížek byl a nebyl, jen patka na skalce u cesty prozrazovala dlouhé roky toto místo – dnes je již křížek obnoven.

Melzerův pomníček

Sedmadvacetiletý závodčí (četník) Robert Melzer doprovázel 19. srpna 1905 pokladníka s výplatou na staveniště přehrady na horním toku Černé Nisy. Při návratu použil úzkokolejně železnice, která vedla po tělese dnešní lesní silnice od přehrady do Bedřichova (pod sedlo Maliníku). Jízda osob byla zakázána, protože již v minulosti vlak několikrát vykolejil. Ve stoupání se utrhla zadní vagon, sjel zpět a závodčího zranil tak těžce, že o čtyři dny později v liberecké nemocnici zemřel.

Melzerův pomníček stojí přímo u cesty a je to jeden z pomníčků, které se hledají velmi snadno.

Vodní nádrž Bedřichov přehrada na Černé Nise

Vodní nádrž Bedřichov, nazývaná také Bedřichovská přehrada (německy Friedrichswalder Talsperre) či Přehrada na Černé Nise, je nejvýše položenou přehradou Jizerských hor. Leží v katastru obce Bedřichov na Černé Nise. Koruna její hráze leží v nadmořské výšce 775,26 m n. m., hráz je 340 m dlouhá a 23,5 m vysoká. Byla stavěna v letech 1902–1909 Vodním družstvem k regulování říčních toků a ke stavbě přehrad v povodí Zhořelecké Nisy k ochraně proti povodním a úpravu průtoku v suchých obdobích, dnes navíc napájí tři vodní elektrárny a slouží také k rekreaci a rybaření.

Po katastrofální povodni 30.–31. července 1897 bylo za účelem zabránění dalších takových pohrom založeno místními průmyslníky Vodní družstvo k regulování říčních toků a ke stavbě přehrad v povodí Zhořelecké Nisy. O konzultace byl požádán profesor Otto Intze z Cách. Ten doporučil družstvu postavit na přítocích Lužické Nisy šestici hrází, družstvo jich nakonec podle jeho projektu postavilo pět.

Hlavním projektantem přehrady byl prof. Otto Intze s dr. Lepplou z Berlína. Stavba hráze byla svěřena firmám Aeckermann z Klagenfurtu a W. Relle und Neffe, W. Streitig und Co., začala roku 1902 výkopovými pracemi. Po očištění základů byla provedena základní betonová vrstva s odvodněním základů trubkovou drenáží. Podkladní beton se dělal z cementotrasové malty, zdivo pochází z místní žuly, cement byl dovážen od Lovosic z Čížkovic. Stavba byla dokončena 21. prosince 1905, její kolaudace proběhla 28. června 1906. Náklady na stavbu dosáhly 1 777 840 rakouských korun.

V letech 1924 až 1927 byl vybudován přivaděč vody ke špičkové elektrárně v Rudolfově (zvaný obvykle Kanál).

Hydroelektrárna Rudolfov, Liberec

Po první světové válce se s rozvojem elektrifikace v řadě lokalit zvažovaly úpravy vodních děl, které by umožnily využít energetický potenciál vodních toků pro výrobu elektrické energie. Příkladem je vodní dílo Bedřichov, kde byla do roku 1928 vystavěna rozsáhlá energetická část se špičkovou hydroelektrárnou v Rudolfově, vzdálenou od tělesa přehrady Bedřichov necelé 3 km.

Společnost El.Uberlandkraftwerkprojekt Reichenberg v roce 1923 předložila plány výstavby špičkové vysokotlaké vodní elektrárny na pomezí Rudolfova a Kateřinek. Výstavba byla zahájena v roce 1923 a závěrečná kolaudace proběhla 18. a 19. června 1929.

Vodní dílo představuje soustavu dvou malých vodních elektráren a vyrovnávací nádrže. Nedílnou součástí je kanál, kterým se na délce 3251 m a spádu pouhých 5 m přivádí voda z Bedřichovské přehrady, vybudované na Černé Nise. Ukončen je ve vodním zámku, odkud je voda vedena vysokotlakým litinovým potrubím o průměru 70 cm, dlouhým celkem 1150 m se spádem 173 m k dvěma Peltonovým turbínám z roku 1926 od firmy Voith, umístěným na jedné horizontální hřídeli s hltností 650 l/s, připojených ke generátoru o výkonu 720 kw /5kV. Z turbín je voda odváděna do vyrovnávací nádrže o celkovém objemu 25 000 m³, vytvořené klenbovou hrází vysokou 14 m. Tato nádrž má za úkol vyrovnávat průtok vody v řece Černá Nisa. K dalšímu využití vody akumulované ve vyrovnávací nádrži jsou umístěny dvě turbíny typu Francis s celkovou hltností 650 l/s. K nim je připojen asynchronní motor o výkonu 45 kw/400V. Od roku 1927 bylo vodní dílo Rudolfov součástí chrastavské elektrárny v Andělské Hoře.

Vlastníkem bylo Vodní družstvo pro regulaci toků a výstavbu údolních přehrad v povodí Zhořelecké Nisy pro město Liberec a zemské okresy Jablonec nad Nisou, Chrastavu a Frýdlant, založené na přelomu 19. a 20. století v Liberci. Z přehrady byl vybudován rozvod vod požární vody k průmyslovým objektům.

V současné době je celková roční výroba elektrické energie hydroelektrárny Rudolfov asi 1,800 GWh. Budova elektrárny i železobetonová strojovna včetně technického zařízení jsou udržovány v původním stavu.

Stammelův pomníček

Legendární pytlák Jizerských hor devatenáctého století Stammel se ve skutečnosti jmenoval Augustin Zenkner a pocházel z Královky, ze staré sklářské rodiny, kde se narodil roku 1825. Pytláčit začal Stammel prý už v mládí. Lidé ho ale měli velmi rádi - byl dobrosrdečný, laskavý a mimoto spolehlivý: za pět zlatek kdykoli opatřil srnce. Stammel tak zásoboval všechny svatební hostiny v Jizerských horách. Hrabě Clam-Gallas, majitel loveckých revírů v Jizerských horách, nabídl Stammelovi místo hajného - podle osvědčené praktiky o kozlu, nejlepším zahradníkovi. Stammel prý laskavou nabídku odmítl, z Moravy si přivezl ženu, koupil před

rokem 1860 dům v Hejnicích a začal hospodařit. Ale také pytláčit. Lov se změnil ve vášeň a Stammelovi nebylo pomoci – a bylo jen otázkou času, kdy dojde k osudovému setkání s panskými hajnými.

V té době se hodně mluvilo o Americe a mnoho lidí z Jizerských hor se tam také stěhovalo. Stammelovi Ameriku lidé vychvalovali jako zem zaslíbenou pro lovce a ráj divokých zvířat, kde nejsou hajní a kde bude moci jizerskohorský pytlák střílet, jak se mu zachce. Stammel se rozhodl, koupil lístky na loď a sezval kamarády k poslednímu rozloučení. Ještě jednou, naposledy, se vydal do hor, aby ulovil jelena a vystrojil z něj pro přátele hostinu.

Bylo úterý 6. října 1863. Celé hory přešel a jen pár kilometrů od své rodné Královky, nad údolím Černé Nisy, střelil svého posledního jelena. Nedaleko byli toho dne na číhané dva lesníci: Antonín Mieth a adjunkt Neuwinger z Nové louky. Náhle slyšeli blízko výstřel a hned za ním tiše běželi. Na svahu řeky (Černé Nisy) viděli pytláka skloněného nad jelenem. Nestačili zavolat, ani se připravit k výstřelu, pytlák se náhle prudce vztyčil, popadl svou rozkládací dvouhlavňovku a bleskurychle vystřelil. Adjunkt uskočil za strom, ale starší a pomalejší Mieth vykřikl a zhroutil se. Pak však vystřelil Neuwinger. Rána padla, ozvěna se rozezněla lesem a neznámý muž zmizel, jako by se do země propadl. Adjunkt se o něj ani nestaral, přiklekl k lesnímu, který krvácel z ošklivé rány na pravém stehně. Teprve pozítří, 8. října, se po horách roznesla zpráva, že se Stammel nevrátil ze svého posledního lovu, a lidé se jej vypravili hledat. Našli jej slabou čtvrthodinku od místa přestřelky. Ležel v hustém lese tak, jak jej často vídali chodit na lov. Na obličejí měl přilepený žiněný plnovous. Tvář měla neobvykle vážný, ale nikoli bolestný výraz. A nejpodivnější věc - hlava zemřelého spočívala na podušce zeleného, čerstvě natrhaného mechu. Z liberecké márnice byl Stammel převezen domů do Hejnic a tam za ohromující účasti pohřben na dnes již zrušeném hřbitově u hejnického kostela. Když spouštěli rakev do hrobu, povzdech si prý jeden starý lesník: "Jemu je dobře a nám je líp". Zdrčené manželce Anně Zenknerové nezbývalo než se i s dětmi odstěhovat do Ameriky. Adjunkt Neuwinger byl přeložen na Moravu, aby v jizerských lesích nedošel úhony, lesník Mieth se po dlouhé době uzdravil a jeho rodina postavila na místě neštěstí kamenný pomníček s křížem a (německým) nápisem Miethova rodina. Přesto se již dlouho pomníčku říká Stammelova smrt, i když ve skutečnosti pytlák zemřel asi kilometr odtud. Těžko říci, kde leží místo jeho smrti, nikdo jej neoznačil a dnes by je stejně asi kryly vody přehrady na Černé Nise.

Svého času – na konci sedmdesátých let 20. století – bylo hledání tohoto křížku poněkud obtížné. Leží sice jen několik desítek metrů stranou od cest, ale proměnlivý vzrůst lesa a nerovný terén dokáže pomník skrýt i ve chvíli, kdy návštěvník je od něho vzdálen na 5 metrů.

Křížovatka s odbočkou k přehradní hrázi je dnes nazývána Stammelův kříž, což je název novodobý. Odtud ke křížku je vzdálenost přímým směrem cca 150 metrů.

Červenkův kříž

Na tomto místě 16. července 2000 tragicky zahynul pětáctýřicetiletý Ivo Červenka. Dřevěný kříž je na Elektrárenské cestě těsně před jejím připojením na cestu Kateřinskou (Závory – Kateřinky).

Porscheho smrt

Statkář Václav Porsche z Harcova u Liberce dne 25. června 1874 časně ráno doma vstal, rozloučil se s manželkou a odešel pěšky za obchodem na Novou louku. Vzal si s sebou na tehdejší dobu poměrně slušný obnos dvou set zlatých. Večer na něj rodina doma marně čekala. Druhý den již po něm pátralo mnoho lidí. Tehdy Jizerské hory nebyly tak pusté, jak by se mohlo zdát. Objevilo se několik svědků, kteří Václava Porscheho spatřili předešlého dne při jeho cestě do lesů: kolem deváté hodiny prý prošel Bedřichovem, na Novou louku se svezl s povozníkem Ullrichem, nedaleko odtud ho potkal bedřichovský hostinský Jantsch a konečně již za Novou loukou u Gregorova kříže na křižovatce Hejnické cesty jej viděl dřevorubec Ulrich. A tak již v časném dopoledni našel týž dřevorubec na rozlehlé pasece na břehu Černé Nisy Porscheho tak, jak odešel předešlého dne z domova. Opodál ležela hůl - Václav Porsche byl mrtev. Byl zavražděn a oloupen o peníze a o hodinky. Soudní komise pak zjistila úkladné zastřelení: na druhém, hustě zarostlém břehu Nisy, asi 35 kroků od mrtvého, našli barchetový hadřík na ucpávání nábojů. Dosud voněl střelným prachem. Dřevorubci vypověděli, že toho dne slyšeli v lesích pod Hřbitkem padnout rychle za sebou dvě rány z pušky. Víc se o vraždě vyšetřit nedalo. V říjnu téhož roku se na zarůstající pasece objevil vysoký černý obelisk. Dlouhý nápis dodnes připomíná vraždu v jizerskohorských lesích.

*Zde
na tomto místě
byl 25. června 1874
dopoledne mezi 10. a 11. hodinou*

Václav PORSCHE

*statkář z Doubí,
bydlící ve Starém Harcově,
když procházel touto pasekou za obchodem s kůrou
a dřevem, úkladně zastřelen ranou do krku ze
vzdálenosti 30 - 40 kroků dosud neznámým vrahem a
oloupen o hodinky a hotovost
Zemřel bez smrtelného zápasu v 31. roce života a
zanechal pět nezaopatřených dětí a truchlící
manželku, která očekávala šesté dítě. Byl pohřben na
hřbitově ve Starém Harcově.
Lepší onen svět Ti budiž odměnou za věrný
a šlechtitný pozemský život.
Tento pomník mu postavil jeho tchán Vavřinec
Stracke, statkář a obchodník dřevem ve Starém
Harcově, v říjnu 1874.*

*Hier
an dieser Stelle
wurde am 25. Juni 1874
Vormittags zwischen
10 und 11 Uhr*

Wenzel Porsche

*Gutsbesitzer aus Eichicht
wohnhaft in Altharzdorf,
als er im Rinden und Holz-
geschäfte diese Lichtung be-
ging von einem bisher un-
bekannten Raubmörder
aus einer Entfernung von
etwa 30 – 40 Schritten meuch-
lings durch den Hals ge-
schossen und seiner Uhr und
Barschaft beraubt.
Er verschied ohne Todes-
kampf im 31. Lebensjahre
und hinterließ 5 unversorgte
Kinder und eine trauernde
Gattin welche mit dem 6ten
Kinde in der Hoffnung ging.
Am 29. Juni wurde er auf
dem Altharzdorfer Kirchhof
begraben.*

*Das bessere Jenseits sei dein Lohn für
dein treuers und biederes Erdenleben.*

*Dieses Denkmal errichtete ihm sein
Schwiegerater
Lorenz Stracke
Grundbesitzer & Holzhändler
in Altharzdorf
im Oktober 1874*

Porscheho vrah byl dopaden až po 14 letech. Jistý člověk prozradil četníkům, že jeho příbuzný Prediger z Desné se před mnoha lety vrátil z lesa se spoustou peněz. Četníci zatkli Predigera hned v zaměstnání v brusírně kamenů. Devětáctýřicetiletý negramotný brusič skla nevalné pověsti a otec dvou nezaopatřených dětí se po krátkém zapírání a vytáčení v pláči a vzlykání přiznal. Byl tehdy spolu s pytláky Josefem Pörnerem¹ a Antonínem Nitschem na lovu v Jizerských horách a když narazili na Porscheho, domnívali se, že je to lesní. Smrtící střelu nakonec vypustil právě Predinger. V době soudu byl již Pörner po smrti a Nitsche uprchl do Brazílie. Porscheho vrah se do Jizerských hor nikdy nevrátil: byl odsouzen ke dvaceti letům káznice a zemřel ve vězení.

¹ Josef Pörner měl přezdívku Volatej Pepek čili Krop-Seff a měl nechvalnou úlohu o čtyři roky později v roce 1878, kdy ohrožoval se zbraní v ruce hraběte Clam – Gallase. Na tuto do té doby nevidanou událost upomíná tzv. Kropp-Seffův kříž nedaleko Dřevašské cesty.

Nalezení obelisku Porscheho smrti není tak složité - dnes právě tak, jako tomu bylo před desítkami let je potřeba jít terénem přes kořeny, vývraty a bažinky proti toku Černé Nisy tak dlouho, až se t.č. opravená mohyla objeví. V dnešní době je však jednodušší využít zpevněné lesní cesty vedoucí souběžně nad mělkým údolím Černé Nisy (na západní straně údolí) a odbočit doprava na pěšinku až v místech, odkud je vidět na cestě výrazný posed.

Pomníček Herberta Johneho

Mladík Herbert Johne, student učitelství, narozený 18. 8. 1912, zemřel 24. června 1930. Studoval třetí ročník libereckého učitelského ústavu a z Chotyně, odkud pocházel, přijel na neděli do Jizerských hor, snad za strýcem, který byl revírníkem na nedaleké Nové Louce. Nedbal varování, skočil do vody a plaval až do poloviny tmavé hladiny přehradního jezera. Tam ztratil síly a snad mu i srdce vypovědělo službu. Volal o pomoc. Přítel, který k němu plaval, sám brzy ztratil sílu: vody Černé Nisy jsou i v létě ledové. Herbert Johne se utopil dřív, než mu mohl kdokoli pomoci.

K nalezení pomníčku stačí jít podél přehradních vod, případně odbočit z povalového chodníku na druhé vyhlídkové odbočce (ve směru od přehradní hráze). Samotné pobřeží našeho "severského" jezera skýtá velice pěknou procházku mezi pobřežními travinami a remízky, to vše s výhledem na rozsáhlou vodní plochu, lemovanou tmavými lesy.

Kříž Dagmar Spinové

Hrázný pan Lejsek na Bedřichovské přehradě objevil 29. prosince 1974 tělo mrtvé ženy, napůl ležící na břehu, napůl zamrzlé do vody. Padesátiletá Dagmar Spinová z Liberce odešla ze svého domova v neděli 8. prosince. Před smrtí zřejmě požíla velké množství utišujících barbiturátů, přivázala si k pasu tašku s pětikilovým kamenem a vstoupila do ledových vod. Důvodem sebevraždy byla zřejmě smrt manžela a nemoc matky.

K nalezení pomníčku stačí jít podél přehradních vod, případně odbočit z povalového chodníku na první vyhlídkové odbočce (ve směru od přehradní hráze).

Pana Lejska jsem trochu nepřímo znal, jeho sestra pracovala jako účetní v tehdejší závodech 6 podniku Preciosa na Frýdštejně, kde jsem působil od října 1976 do února 1978. Méně se už ví, že bižuterní provozy v horní části Frýdštejna – na Barborce – měly u pamětníků název U Lejsků. To proto, že rodiče Lejskových zde bižuterní výrobu zavedli a provozy až do znárodnění v roce 1948 vlastnili.

230

Gregorův kříž

Kamenný sloup kdysi nesl Gregorův kříž, o němž staré vlastivědy vědí jen to, že byl spojován se smutnou historií nenaplněné lásky mezi prostou dívkou a šlechticem. Tolik pan Nevrlý v knize o Jizerských horách. Mezitím ale byl patník osazen křížkem, který snad přetrvá další roky.

Místo je jednoduché, křižovatka u Nové Louky, kde odbočuje silnička ke Hřebínku.

Šámalův pomník

Doktor Šámal byl význačným politikem a prvním kancléřem prezidenta Československé republiky T. G. Masaryka. Byl ale i vášnivým lovcem, a proto od třicátých let jezdil za zvěří do Jizerských hor a tehdy bydlel na zámečku na Nové louce, který stát vyvlastnil panu hraběti Clam-Gallasovi. Za 2. světové války byl za odboj proti nacistům Přemysl Šámal popraven. Válka skončila a myslivci se rozhodli uctít památku svého kolegy - slavného jizerskohorského lovce. V roce 1947 mu na Nové louce slavnostně odhalili kamenný pomník s bronzovým reliéfem. Na druhé bronzové desce byl dlouhý nápis:

*První kancléř prezidenta Čsl. republiky
JUDr. Přemysl Šámal
* 4. X. 1867 - ? 9. II. 1941*

*Statečnému vlastenci a bojovníku,
který dvakrát stál v odboji proti vládě
lži a násilí za svobodu a čest národa,
pro nějž obětoval svůj život v Berlíně,
českému myslivci a příteli našich lesů,
v nichž hledal klid a osvěžení právě
v těchto místech, nazvaných k jeho počtě
a památce - Šámalov -
svému čestnému členu
Československá myslivecká jednota.*

Po třinácti letech v roce 1960 na písemnou žádost a několikero urgenci Lesního závodu Harcov vytrhli pracovníci kamenolomu v Rochlicích pomník autojeřábem a odvezli ho do lomu. Obě bronzové desky však byly zachráněny a tak konečně po třiceti letech dne 8. září 1990 byl pomník na Nové louce znovu slavnostně odhalen.

Nová louka

Nová Louka (německy Neuwiese nebo Neue Wiese) je samota blízko Bedřichova v okrese Jablonec nad Nisou ležící na Blatném potoce v Jizerských horách. Jedinou stavbou je zde dnes Šámalova chata, ve které se nachází restaurace. Lokalita je významnou křižovatkou jizerskohorských letních i zimních turistických cest. Tato samota je nedaleko přírodní rezervace Nová louka, chránící zdejší rašeliniště. Dalším dnes užívaným názvem je Šámalova louka na památku období, kdy zdejší chatu užíval prvo-republikový kancléř Přemysl Šámal.

V roce 1630 vznikla na tomto místě nad rašeliništěm paseka, odkud bylo vytěženo dřevo na výstavbu Jičina a Liberce. Vzniklá louka se nejprve používala pro pastvu dobytka, roku 1756 na ní byla postavena sklářská huť, kterou provozoval sklář Riedel. Tato huť byla uzavřena roku 1817 a o dvacet let později byla její budova stržena.

Panský dům majitele bývalé sklárny odkoupili roku 1844 Clam-Gallasové a přestavěli jej na lovecký zámeček. V období mezi světovými válkami jej užíval tehdejší kancléř Přemysl Šámal, v této době byl „Zámeček“ rekonstruován, většina jeho místností byla obložena modřínem a před očekávanou návštěvou prezidenta Beneše do něj byl zaveden elektrický proud od vodní turbíny instalované na asi 800 m vzdáleném Blatném rybníce. Zařízení apartmánu a koupelny bylo shodné se zařízením koupelny ministra Jana Masaryka v Černínském paláci.

Zámeček se dostal roku 1929 do majetku státních lesů a byl po dlouhou dobu sídlem správy bedřichovského polesí. Sloužil také jako vládní rekreační objekt. V roce 1958 byl prohlášen kulturní památkou.

Dne 29. července 1897 bylo na meteorologické stanici naměřeno 345,1 mm srážek za 24 hodin, což je dodnes nepřekonaný evropský rekord.

Gahlerův kříž

Lesní Gahler z Nové louky postavil v jejím okolí na památku své zemřelé dcerky tři kříže. Jeden stál přímo na Nové louce tam, kde na ní ústí cesta z Bedřichova. Padl svého času za oběť rozšiřování cesty. Druhý stojí vpravo při silnici na nápadné skalce mezi Bedřichovem a Novou loukou v zatáčce před klesáním k Červenému potoku. Třetí kříž postavil zkormoucený lesní na Tetřeví kámen, mohutný balvan vpravo u cesty na vrcholu stoupání od Blatného rybníka na Kristiánov.

Gahlerův kříž byl nedávno nově vztyčen na křižovatce cest na Nové Louce. Menší křížky na Tetřevím kameni a na skalce u bedřichovské silnice byly také obnoveny. Před 42 lety byly patrně jen kovové patky bývalých křížků.

Gärtnerova smrt

Josef Gärtner z Bedřichova se zde smrtelně zranil při práci s těžkým špalkem. Místo zvané "am Roten Flossberg" bylo dlouho v mapách uváděno nepřesně a ještě v původních vydáních Knihy o Jizerských horách byla tato památka popisována jako dosud nenalezená. Nicméně v roce 1977 jsme o kameni již věděli – stál tehdy v nízkých smrčínách. Dnes je dohledání ztíženo vysokým a poměrně hustým lesem.

Plemeníkův pomníček

Pomníček připomíná památku Jardy Plemeníka, jehož v tomto místě postihl v roce 2005 infarkt, jenž mu byl v jeho 54 letech osudným. Menší kámen stojí přímo při silnici mezi Novou Loukou a Bedřichovem.

Památník Expedice Peru 1970 v Bedřichově

Populární zimní závod Jizerská padesátka se už léta jezdí jako Memoriál Expedice Peru. Členové této expedice zahynuli v květnu 1970 při zemětřesení v Peru, v oblasti Huarascanu.

Na výjezdu ze stadionu v Bedřichově byla v květnu 2010 odhalena čtyřmetrová mohyla poskládaná ze šesti „bludných“ žulových balvanů, která tuto tragédii připomíná.

Památník se symbolicky tyčí v místě, kudy vede trať Jizerské magistrály. Členové expedice se totiž kdysi účastnili prvních ročníků tohoto závodu, jehož věhlas výrazně vzrostl právě po tragické události v Peru.

Československá horolezecká expedice Peru 1970 byla horolezecká expedice z roku 1970 s cílem vystoupit na vrchol Huandoy v peruánském pohoří Cordillera Blanca. 31. května 1970 expedici tragicky ukončilo ničivé zemětřesení o síle 7,9 Richterovy stupnice, během něhož se z vrcholu Huascaránu uvolnila masivní lavina, která usmrtila čtrnáct československých účastníků expedice.

Lidé z horolezeckého oddílu Lokomotiva Liberec začali expedici připravovat již v roce 1968. Původně měla expedice směřovat na Mount Mc.Kinley nejvyšší horu Severní Ameriky na Aljašce. Expedice byla zaštitěna Horolezeckým svazem a jejím účastníkem se stal také Ivan Bortel, patřící k tehdejší světové špičce. Situace se výrazně změnila po invazi „spřátelených vojsk“ v roce 1968, která vycestování do Spojených států znemožnila. V roce 1969 proběhl v Československu kongres Mezinárodní horolezecké federace, na němž bylo domluveno přesměrování expedice do peruánských And. Za nový cíl expedice byla vybrána hora Huandoy.

Dne 23. dubna 1970 odletěla patnáctičlenná výprava z Prahy do peruánského hlavního města Lima. Základní tábor byl zřízen ve výšce 3850 metrů mezi jezery Llanganuco.

Výprava byla hned od počátku poznamenána tragickou smrtí horolezce Ivana Bortela (27 let), který 18. května 1970 zahynul na túře pod horou Huandoy při pádu (uklouznutí) z třicetimetrové výšky. Bortel byl nejzkušenějším horolezcem výpravy a výstup na obtížnou jižní stěnu Huandoy tak nepřipadl v úvahu. Padly návrhy na návrat do Československa, ale nakonec bylo rozhodnuto, že se expedice pokusí o výstup na nejvyšší peruánskou horu Huascarán.

Expedice se proto přesunula do základního tábora, kde ji dne 31. května 1970 v 15:23 místního času zastihlo mohutné zemětřesení o síle 7,9 stupně Richterovy stupnice. Otřesy způsobily uvolnění laviny ledu a kamení ze severní stěny Huascaránu, která se sesunula o 2 500 metrů níže a svým pravým okrajem pohřbila základní tábor expedice. Všech zbylých 14 členů výpravy společně s chilským průvodcem zahynulo.

Účastníci výpravy

Ivan Bortel (27 let)
Arnošt Černík (44 let)
Milan Černý (26 let)
Vilém Heckel (52 let)
Jiří Jech (38 let)
Valerián Karoušek (41 let)
Jaroslav Krecbach (24 let)
Miloš Matras (37 let)
Ladislav Mejsnar (34 let)
Milan Náhlovský (26 let)
Bohumil Nejedlo (38 let)
Zdeněk Novotný (32 let)
Jiří Rasl (34 let)
Svatopluk Ulvr (32 let)
Václav Urban (35 let)

Na památníku (v Peru), který stojí nedaleko místa bývalého základního tábora expedice, je umístěn tento nápis:

V květnu roku 1970 stál u jezera Llanganuco základní tábor československé horolezecké expedice. Při zemětřesení dne 31. 5. 1970 byl zasypán kamennou a sněhovou lavinou z vrcholu Huascaránu. Všichni členové expedice spolu se svým chilským přítelem zahynuli. Vzpomínáme na Vás, kamarádi.

Všichni členové expedice mají také pamětní cedulky na Symbolickém hřbitově horolezců v Českém ráji a jejich jména jsou uvedena také na památníku v Bedřichově.

Ahoj milé HaHy,

díky za zprávičku. Ten začátek 2. listopadu v 9.30 h. takto stačí. Pro jablonecké a pro ty, kteří nechají auta v Jablonci, jede v sobotu MHD autobus 101 z dolního města v cca 8.42, od Penny marketu (tam nechávají auta liberečáci) v 8.57 hod., příjezd na Bedřichov je v 9.15 hod.

Trasu mám připravenou 15 km, kromě silniček a lesních cest také po pěšinách a chvilkami i v terénu (pohorky). Převýšení zanedbatelné (no, však mě znáte).

Hlavní téma kromě Jizerek a (staré) přehrady na Černé Nise jsou kříže a pomníčky.

Bedřichov parkoviště, kolem penzionu Horský dvůr opustíme Bedřichov
Bedřichovský balvan = viklan.

Klogertův kámen (údajně nejstarší pomníček Jizerských hor).

Vládní cesta poprvé.

Lichteneckerův kříž (šťastný konec po hostinském veselí).

Melzerův pomníček (tragická smrt).

Technická památka "Kanál". Trochu kličkovaná, protože přes hráz přehrady je průchod ještě uzavřen. (Cestou by se dalo odskočit k pseudokrasovému – ovšemže v žule – systému, kde Černá Nisa zapadá hluboko pod skalní bloky - jeskyně Valhala.)

Stammelův kříž (pytlácký příběh).

Červenkův kříž (tragické úmrtí).

Známa místa běžkařů – Závory a Pod Olivetskou horou.

Porscheho smrt (vražda pod prameništi Černé Nisy).
Dosud 7,5 km.

Pomníček Herberta Johného (utounutí v přehradních vodách).

Kříž Dagmar Spinové (dobrovolný odchod z tohoto světa - utounutí).

Přehradní hráz na Černé Nise (stavěna 1902-1909).

Vládní cesta podruhé.

Gregorův kříž (pomník nenaplněné lásky).

Šámalův pomník – připomínka návštěv významného prvorepublikového činitele (dosud 12 km).

"Šámalka chata", nevím, zda v listopadu nemají sanitární měsíc.

Gahlerův kříž (na památku dcery hajného Gahlera).

Gärtnerova smrt (dřevorubecká smrt).

Plemeníkova památka (úmrtí turisty)

Gahlerův kříž (druhý, na balvanu).

U Buku a po trase lyžařské Jizerské 50 do cíle.

Památník členům Expedice Peru 1970. Ivan Bortel 27 let zemřel tragicky 18.5.1970. Všech dalších 14 členů výpravy -

Svatopluk Ulvr (32 let), Václav Urban (35 let), Arnošt Černík (44 let), Milan Černý (26 let), Vilém Heckel (52 let),

Jiří Jech (38 let), Valerián Karoušek (41 let), Jaroslav Krecbach (24 let), Miloš Matras (37 let),

Ladislav Mejsnar (34 let), Milan Náhlovský (26 let), Bohumil Nejedlo (38 let), Zdeněk Novotný (32 let) a Jiří Rasl (34 let)

zahynulo v základním táboře pod horou Huascarán v lavině bahna a kamení, způsobenou zemětřesením 31.5.1970 .

Cíl v Bedřichově na parkovišti.

Pozdravuji veškerou říjnovou HaHy sešlost,

přeji Vám všem hezké dny,

Jirka Ok.